

2012-10-12

Dnr 44-2011:5192

Stiftelsen Lundsbergs skola

Lundsbergs skola

688 91 Storfors

info@lundsbergsskola.se

Rektorn vid Lundsbergs skola

Lundsbergs skola

688 91 Storfors

stho@lundsbergsskola.se

Föreläggande vid vite

efter tillsyn av Lundsbergs skola i Storfors
kommun

Föreläggande vid vite

Beslut

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 och 27 §§ skollagen (2010:800) Stiftelsen Lundsbergs skola att vid ett vite av 500 000 kr **senast den 1 februari 2013** vidta följande åtgärder.

Stiftelsen Lundsbergs skola ska vidta åtgärder så att skollagens krav att motverka kränkande behandling uppfylls. I detta ingår följande.

- Stiftelsen Lundsbergs skola ska säkerställa att skolan vidtar de ytterligare åtgärder som krävs för att förhindra kränkande behandling i framtiden. För att försäkra sig om att vidtagna åtgärder ger resultat ska åtgärderna följas upp och utvärderas (6 kap. 7 och 10 §§ skollagen).
- Stiftelsen Lundsbergs skola ska säkerställa att var och en som verkar inom utbildningen har kunskap om och förmåga att aktivt motverka alla former av kränkande behandling (1 kap. 5 § och 2 kap. 34 § andra stycket skollagen).
- Stiftelsen Lundsbergs skola ska se till att skollagens krav följs så att personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling anmäler detta till rektor (6 kap. 10 § skollagen).

De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Föreläggandet gäller omedelbart.

Skolinspektionen erinrar om att huvudmannen enligt 2 kap. 8 § skollagen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar. Även om huvudmannen och rektor ges viss tid att rätta till brister har huvudmannen det fulla ansvaret för att utbildningen genomförs i enlighet med författningarna. Skolinspektionen förutsätter därför att huvudmannen och rektorn snarast vidtar åtgärder för att rätta till bristerna.

Skolinspektionen kan komma att tidigare än angivet datum begära att få ta del av arbetet med att rätta till bristerna.

Om huvudmannen inte följer detta föreläggande kan Skolinspektionen ansöka hos förvaltningsrätten om utdömande av vitet.

Skäl för beslutet

Tillämpliga bestämmelser

Syftet med och utformningen av utbildningen

Utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på (1 kap. 4 § första stycket skollagen).

Utbildningen ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor. Var och en som verkar inom utbildningen ska främja de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka alla former av krän-

kande behandling. Utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. (1 kap. 5 § skollagen).

Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 11) 1. Skolans värdegrund och uppdrag, God miljö för utveckling och lärande, 2.1 Normer och värden samt Läroplan för gymnasieskolan (Lgy 11) 2.2 Normer och värden.

Åtgärder mot kränkande behandling

Kränkande behandling är uppträdande som kränker barns eller elevers värdighet (6 kap. 3 § skollagen). Kränkningarna kan bestå av till exempel nedsättande ord, ryktesspridning, förlöjliganden eller fysiska handlingar. Kränkningarna kan även bestå av utfrysning eller hot. De kan äga rum vid enstaka tillfällen eller vara systematiska och återkommande.

En huvudman ska se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn och elever (6 kap. 6 § skollagen).

Huvudmannen ska se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling (6 kap. 7 § skollagen).

En lärare eller annan personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till rektorn. En rektor som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden (6 kap. 10 § första stycket skollagen).

Ingripanden vid tillsyn

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten eller, i fråga om enskild huvudman, de villkor som gäller för godkännandet eller beslutet om rätt till bidrag. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna (26 kap. 10 § skollagen).

Ett föreläggande får förenas med vite (26 kap. 27 § skollagen).

Bakgrund och utredning

Skolinspektionen genomförde tillsynsbesök vid Lundsbergs skola den 20 oktober 2011. I beslut den 29 november 2011 påtalade Skolinspektionen allvarliga brister i verksamheten. Skolinspektionen konstaterade i beslutet att det vid Lundsbergs skola finns ett informellt regelsystem som medför att äldre elever systematiskt kränker yngre elever och att eleverna vid skolan fostras i ett system där eleven som nybörjare ska vänja sig vid att utsättas för kränkande behandling såsom kränkande tillmälen och våld. Skolinspektionen konstaterade också att personalen vid skolan inte alltid uppfattar företeelser på skolan som kränkande varför det har skett en normalisering av fenomen som i samhället i övrigt är oacceptabla. Stiftelsen Lundsbergs skola förelades att avhjälpa bristerna genom att vidta vissa åtgärder samt att redovisa åtgärderna för Skolinspektionen senast den 28 februari 2012, se beslut bilaga 1.

Stiftelsen Lundsbergs skola har i en skrivelse daterad den 27 februari 2012 redogjort för de åtgärder som vidtagits. Av redogörelsen framgår bl.a. följande.

En kartläggning av de s.k. informella regelverken och traditionerna på Lundsbergs skola inleddes omgående efter Skolinspektionens beslut och en internutbildning av både personal och elever påbörjades där frågor rörande bland annat traditioner, regler och gruppsykologiska fenomen diskuterades.

Vidare beskrivs att skolan har vidtagit en rad åtgärder för att förebygga och förhindra att elever utsätts för kränkande behandling. Bland annat har skolans visioner, mål och strategier varit föremål för översyn och skolans hemsida har uppdaterats. En öppen diskussion har, enligt redovisningen, förts utifrån att en "nolltolerans" vad gäller diskriminering och kränkande behandling ska gälla. Regelverket har setts över för att garantera detta. Ett IT-baserat incidentrapporteringssystem för anmälan har utvecklats. Även processen för incidenthantering har uppdaterats. En anonym enkät genomfördes bland skolans elever i januari 2012 för att kartlägga eventuella kränkningar. Gruppövningar och föreläsningar med personal och elever där värderingar, sanning och lögn och tredjeringarnas roll som förebilder för de yngre eleverna beskrivs. En ny tjänst som elevhemskoordinator har skapats och en översyn av skolans organisation har påbörjats. I denna kommer personalens kompetens och möjligheter till kontinuerlig utbildning att lyftas fram. En utökad bemanningen på internaten beskrivs. Stiftelsen Lundsbergs skola uppger också att skolan kommer att följa upp och utvärdera vidtagna åtgärder under hösten 2012. Detsamma uppger rektorn vid intervju.

Stiftelsen Lundsbergs skola har till sin redogörelse bifogat en trygghetsplan som innefattar en plan mot kränkande behandling och en likabehandlingsplan. Trygghetsplanen är ny sedan den 27 februari 2012 och har föregåtts av kartläggning av risker för kränkande behandling i verksamheten. De riskområden som därigenom har identifierats är att det finns elever som upplever sig kränkta på grund av sin ålder och att det finns elever som känner otrygghet kopplad till tveksamheten om det är accepterat att låsa sitt elevrum. I planen anges de åtgärder som ska vidtas med anledning av de identifierade riskområdena.

Den 16 maj 2012 inkom Stiftelsen Lundsbergs skola med information om hur skolans trygghetsarbete har fortskridit efter den 28 februari 2012. Detta arbete har huvudsakligen ägnats åt skolans incidentrapporteringssystem och trygghetsplan. En folder med information om trygghetsplanen, diskrimineringsgrunder, rapporteringsrutiner, ärendegång, uppföljning etc. har delats ut till samtliga elever och ska fortsättningsvis ingå i det informationsmaterial som delas ut till elever, föräldrar och personal.

Stiftelsen Lundsbergs skola har även genomfört ytterligare en enkätundersökning under vårterminen 2012. Denna genomfördes i maj.

Skolans enkät i januari 2012

Enkätundersökningen genomfördes anonymt med hjälp av skolans administrativa system och eleverna kunde besvara enkäten på sina rum eller på andra avskilda platser. Av skolans 216 elever svarade 164 på enkäten, vilket ger ett bortfall på 24 procent. Enkäten avser förhållande på skolan under höstterminen 2011.

I enkäten fick eleverna uppge om de känt sig utsatta för diskriminering eller trakasserier utifrån de olika diskrimineringsgrunderna eller utsatta för kränkande behandling av personal eller elever. Resultatet visar att nio procent av eleverna har känt sig utsatta för åldersdiskriminering och nära nog lika många uppger att de har känt sig utsatta för trakasserier när det gäller ålder. Till övervägande del uppger eleverna att detta har skett på elevhemmen. Nästan var tionde elev (nio procent) uppger att de känt sig utsatta för kränkande behandling, huvudsakligen på elevhemmen.

Skolans enkät i maj 2012

Enkätundersökningen avser förhållanden på skolan under våren 2012 och besvarades av 174 av skolans 216 elever, vilket ger ett bortfall på 19 procent.

Enkätresultatet visar att nära nog alla elever känner till skolans trygghetsplan och att de vet vem eller vilka de kan vända sig till för att anmäla kränkningar. Däremot uppger 20 procent av eleverna att de i liten utsträckning eller inte alls har varit med i den förändringsprocess som pågått under läsåret. I enkätundersökningen uppger åtta procent av eleverna att de under vårterminen 2012 har känt sig utsatta för kränkande behandling från personal eller elev i form av till exempel hot eller våld. Enkätundersökningen visar också att sju procent av eleverna under vårterminen har känt sig utsatta för diskriminering på grund av kön och att 14 procent har gjort detsamma på grund av ålder. Enkätundervisningen visar dessutom att tre procent av eleverna uppger att de inte känner sig trygga på skolan.

Skolinspektionens uppföljningsbesök

Skolinspektionen har gjort ett uppföljningsbesök hos huvudmannen den 22 – 24 maj 2012. Vid uppföljningsbesöket intervjuades rektor, ordförande för stiftelsens styrelse och ytterligare en styrelseledamot, elevhemskoordinator, kurator och skolsköterska, sex elevhemsföreståndare, sex tromän, nio lärare och tolv elever. Vid samtliga intervjuer som inte spelades in deltog tre inspektörer. Vidare fördes spontana samtal med elever och personal vid olika tillfällen under besöket.

Vid intervjuer och samtal framkom bl.a. följande.

Direkt efter Skolinspektionens tillsyn i oktober 2011 påbörjade rektorn ett förändringsarbete vid skolan enligt de uppgifter som huvudmannen har lämnat till Skolinspektionen. Vid intervjuer och samtal nämns i första hand arbetet med skolans trygghetsplan, tillsättandet av en tjänst som elevhemskoordinator, förändringen av elevhemsrepresentantorganisationen och elevhemsrepresentantens (tromans) uppdrag, borttagandet av tredjeårselevernars förmåner, elevhemsföreståndarnas stärkta roll, ökningen av personal på elevhemmen, utvecklingen av skolans incidentrapporteringssystem och elevernas möjligheter att låsa sina rum. Utöver detta nämns att diskussioner har förts kring informella regelverk och hälsningsrutiner/tilltal samt skolans traditioner.

Vidare har följande framkommit. Enligt skolans tradition har dörrarna till elevrummen varit olåsta. Detta har möjliggjort att besök med olika former av kränkningar samt stölder har kunnat genomföras. I intervjuer uppger personal att eleverna nu har möjlighet att låsa sina rumsdörrar eftersom alla har fått nycklar till sina rum. Eleverna uppger att det varierar från elev till elev och elevhem till elevhem om de låser rumsdörrarna eller inte. Det framkommer

också att det finns elevhem där ingen elev låser sin dörr eftersom de känner sig trygga på hemmet och att det är underförstått bland eleverna att man inte låser. Personal uppger i intervjuer att det enligt tradition är ett sätt att visa att man ingår i gemenskapen genom att inte låsa sin dörr. Elever och elevhemsföreståndare uppger att de inte vet hur det förhåller sig på andra elevhem än där de själva bor eller arbetar. Vid intervjuer och samtal framkommer att det händer att framför allt äldre elever besöker yngre elever under natten men att de yngre eleverna upplever det som trevligt.

Av Skolinspektionens intervjuer framkommer vidare att de äldre elevernas möjligheter att be yngre elever att utföra tjänster som att köpa godis, hämta vatten o. dyl. finns kvar. Vid intervjuer med framför allt flickor framkommer att uttryckssättet till viss del har ändrats från befallande till vädjande. Elevhemsföreståndare uppger att de har svårt att avgöra vad som är påtvingade och vad som är frivilliga tjänster respektive gentjänster. De yngre eleverna uppger att det från deras sida finns ett incitament att utföra tjänsten – att bli eller vara en del av gemenskapen. Elever uttrycker även att de anammar de traditionella förhållningssätt och tilltal som finns vid skolan för att det är artigt men också för att de vill bli en del av gemenskapen. Eleverna är också de som enligt personal och elever är mest konservativa till att förändra detta. Vidare framkommer i intervjuer att pojkar är mer negativa än flickor till att godta skolans förändringsarbete. Det framgår också av intervjuer att maktlek¹ och brottning fortfarande förekommer.

Såväl personal som elever uttrycker vid intervjuerna att det efter att rangordningen mellan äldre och yngre elever har börjat tas bort allt oftare händer att elever vägrar att utföra eller slarvar med sysslor som tidigare inte ifrågasatts. Flera elever uttrycker att ordningen på elevhemmen var betydligt bättre tidigare, särskilt i köken. Flera personer ur personalen uttrycker en oro för att disciplinen på skolan kommer att försämrats och att förändringarna kommer att leda till en oordning som skolan kan få svårt att hantera. Denna oro uttalas även av personal och representant för styrelsen i samband med diskussionerna om att modernisera förhållningssätt och tilltal vid skolan. Några uttrycker sig som om det inte finns ett mellanting mellan den ordning som rått vid skolan och ett anarkiliknande tillstånd.

¹ Med "Viking" avses en maktlek där två personer slår varandra tills ena parten ger upp.

I arbetet med att förändra skolans rangordningssystem ingår också att byta de benämningar som sedan tidigare funnits på vissa elevgrupper eller ämbeten. Benämningen troman har bytts till elevhemsrepresentant och benämningen tarm har bytts till junior. Eleverna använder dock benämningen troman och inte elevhemsrepresentant och uppger inte heller att benämningen troman ska ändras. Benämningen tarm och tarmkung används av yngre elever och av äldre vid felsägningar.

Skolinspektionens enkät

Skolinspektionen genomförde vid uppföljningsbesöket en anonym enkätundersökning bland de elever som fanns tillgängliga vid tiden för undersökningen. 104 elever ingick i undersökningen vilket motsvarar knappt hälften av skolans elever. Internbortfallet varierade mellan frågorna men var i de allra flesta fall mycket lågt. Av de som deltog i enkätundersökningen var 39 procent flickor och 61 procent pojkar. Av dessa gick 65 procent i årskurs 9 eller gymnasieskolans år 1 och 35 procent i gymnasieskolans år 2 eller 3. Enkäten avser förhållanden på skolan under läsåret 2011/2012.

Enkätundersökningen visar att eleverna med få undantag känner sig trygga på Lundsbergs skola. Flickor är överlag mer nöjda med skolan än pojkar men de uppger oftare att kränkningar förekommer på skolan än vad pojkarna gör. Samtidigt uppger pojkarna i större utsträckning att de är utsatta för kränkningar och brott än flickorna. De upplever sig dock sällan kränkta. 38 procent av eleverna instämmer helt eller i ganska hög grad i påståendet "Jag skulle inte vilja sluta på Lundsbergs skola även om jag utsattes för kränkningar". Enkätundersökningen visar vidare att de yngre eleverna är mer utsatta för kränkningar än de äldre.

Var fjärde elev uppger att de utsatts för något brott, oftast stöld. Ett antal elever uppger även utsatthet för brottslig handling såsom hot och sexuella trakasserier. En stor majoritet av de som uppgett att de utsatts för brott upplever sig inte kränkta. De elever som uppger att de har varit utsatta för brottslig handling eller kränkning upplever till klart större andel att Skolinspektionens granskning inte gör någon nytta, än de som inte har varit utsatta för brott/kränkning.

Uppgifter från skolans incidentrapporteringssystem

Skolinspektionen har begärt att få ta del av samtliga skolans incidentrapporter från och med oktober 2011. Av dessa 23 incidentrapporter är sex anonyma och inlämnade efter att det digitala incidentrapporteringssystemet med möjlighet

till anonym anmälan tagits i bruk under våren 2012. Huvuddelen av incidentrapporterna är föranledda av händelser som har sin grund på elevhemmen.

Bland incidentrapporterna finns ett flertal exempel på olika typer av övergrepp av äldre elever gentemot yngre och ibland även misshandel. Andra typer av kränkningar och trakasserier som framkommer i incidentrapporterna är förnedrande tillmälen såsom "tarmäckel", tillmälen med rasistiska inslag, nattliga besök på elevrummen, stöld på elevrummen, kränkningar utförda av elevrepresentant (troman) och elevhemsföreståndare samt mobbningsliknande schismer mellan elever.

En allvarlig incidentrapport är inlämnad anonymt den 2 juni 2012 och beskriver en händelse den 1 juni där två tredjeårselever, tredjeringare, släpps in på två elevrum och misshandlar en yngre elev (junior) i varje rum, dock inte så svårt, enligt anmälaren, att eleverna fick föras till sjukhus. Enligt skolans uppföljning har de yngre eleverna själva släppt in tredjeringarna då de inte hade anledning att tro att de skulle bli slagna. Anmälaren skriver i incidentrapporten "jag är JÄVLIGT trött på att sånt händer! Om dessa personer inte blir relegerade direkt kommer jag att göra en personlig polisanmälan och lösa problemet själv. Ta nu huvudet ur sanden och gör något åt situationen och sluta vara så naiva." Skolinspektionen informerades av skolans rektor strax efter händelsen om att en polisanmälan hade gjorts om olaga intrång.

Skolans elevrådsprotokoll

I skolans trygghetsplan för 2012 - 2013 anges att trakasserier och kränkande behandling ska vara en stående punkt vid elevrådets möten. Skolinspektionen begärde vid uppföljningsbesöket i maj att få tillgång till elevrådsprotokollen från våren 2012. Skolinspektionen har fått ta del av tre av fyra elevrådsprotokoll från våren 2012. Inte i något av protokollen framgår att trakasserier, kränkande behandling eller incidenter har varit en punkt på elevrådsmötet.

Stiftelsen Lundsbergs skolas yttrande

Huvudmannen har fått möjlighet att yttra sig över de dokument som utgör underlag för utredningen i ärendet. Huvudmannen har anfört bl.a. följande.

Lundsberg skolas styrelse och ledning betonar att skolan naturligtvis strävar mot målet att alla elever ska känna sig trygga hela tiden på skolan och på elevhemmen. Huvudmannen uppger också att man måste beakta att Lundsbergs skola är en internatskola vilket innebär att enkäterna även omfattar tid och upplevelser utanför ordinarie skoltid.

Huvudmannen uttrycker att det finns en risk att Skolinspektionens sammanfattande minnesanteckningar från intervjuer som inte spelades in, inte speglar intervjuerna fullt ut. Man menar att viktiga delar har kortats ner eller utelämnats vilket anses kunna föranleda misstolkningar.

Stiftelsen Lundsbergs skola har beretts möjlighet att komplettera sitt yttrande med de uppgifter som huvudmannen anser saknas eller vara felaktiga i minnesanteckningarna från de intervjuer som inte spelades in vid Skolinspektionens uppföljningsbesök i maj.

Stiftelsen Lundsbergs skola har även beretts möjlighet att inkomma med kompletterande uppgifter rörande trygghetsarbetet vid skolan och de åtgärder som genomförts för att ytterligare förstärka rutinerna vid skolan efter Skolinspektionens tillsynsbesök den 22-24 maj 2012.

I Stiftelsen Lundsbergs skolas komplettering uppges bl.a. följande. Mötet med huvudmannen är summariskt sammanfattat i Skolinspektionens minnesanteckningar. Huvudmannen vill därför klarlägga delar som framkommer i minnesanteckningarna men som enligt huvudmannen tappar lite av sitt sammanhang i den form som de återges. Huvudmannen betonar att skolan är tydlig med att nolltolerans gäller avseende diskriminering, trakasserier och kränkande behandling och att styrelsens engagemang är mycket stort i trygghets- och värdegrundsarbetet. Styrelsen och ledningen tar, enligt huvudmannen, ansvar för trygghets- och värdegrundsarbetet genom att kraftfullt arbeta med dessa frågor långsiktigt och genom att gå på djupet i stort och smått. Huvudmannen uppger också att styrelsen i samråd med skolledningen har fattat ett större antal beslut som har ändrat, uppdaterat och moderniserat både regler och traditioner som direkt eller indirekt kan påverka elevernas beteende, inte minst för att uppnå ett åldersneutralt förhållningssätt på Lundsbergs skola. Styrelsen har också fattat beslut om att personal kopplad till skolans elevhem ska få stöd och fortbildas i sina ledarskapsroller med ungdomar, samtidigt som skolan har förstärkt rutiner bland personalen med bäring på dessa frågor. Huvudmannen uppger att ovanstående har gjorts på ett mer omfattande sätt än vad som rapporterades vid mötet med Skolinspektionen i maj. Styrelsen följer, enligt huvudmannen, noggrant upp utfallen av genomförandet av åtgärderna. Vidare uppger huvudmannen att styrelse och ledning är medvetna om att skolans värdegrundsarbete är en ständigt pågående process och att det handlar om att över en längre tid, i nära samarbete med elever, personal och föräldrar arbeta för att befästa ett förhållningssätt där det inte ges utrymme för trakasserier, diskriminering eller kränkande behandling. Inför innevarande läsår har

det enligt huvudmannen, legat extra stort fokus på att förankra skolans trygghetsplan och skapa en förståelse och kunskap rörande diskrimineringslagen, skollagen, läroplanen, examensmål, ämnesplaner etc.

Rektorn för Lundsbergs skola har kompletterat huvudmannens skrivelse med information om hur skolan drivs och skolans pedagogiska grundtankar. Rektorn anför bl.a. följande. Rektorn betonar att skolan under verksamhetsåret 2011/2012 har gått igenom samtliga styrdokument, regelsystem etc. för att i alla stycken, så långt det är möjligt, säkerställa att det inte finns utrymme för någon form av kränkande behandling, diskriminering eller trakasserier. Rektorn uppger vidare att skolan inför och under höstterminen 2012 har fortsatt arbetet med att implementera frågeställningar rörande bland annat trygghetsplanen och diskrimineringsgrunderna i den ordinarie undervisningen genom kompetensutveckling av personalen. Rutinerna har setts över och förstärkts beträffande introduktionsprogrammet för nya elever och vårdnadshavare. Inför höstterminen 2012 har skolan förstärkt elevhemsorganisationen genom en nyrekrytering av fyra personer samt en kompetensförstärkning från skolans elevhälsovård. Rektorn uppger också att skolan genom en enkät har försäkrat sig om att eleverna har god kännedom om och vet hur de ska gå tillväga för att anmäla om de har utsatts för kränkande behandling eller diskriminering. Rektorn betonar att det inte får förekomma några former av invigningsritualer eller nollningar på Lundsbergs skola.

I rektorns del av kompletteringen förmedlas vissa synpunkter från skolans elevhemskoordinator på minnesanteckningarna från Skolinspektionens intervju med honom.

Skolinspektionens bedömning

Åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling

Förutom vad som anges i skollagen om syftet med utbildningen inom skolväsendet och utformningen av densamma uttrycks i läroplanerna för grundskolan och gymnasieskolan att var och en som verkar inom skolan ska främja aktning för varje människas egenvärde. Skolans uppgift är, enligt läroplanerna, att låta varje enskild elev finna sin unika egenart och därigenom kunna delta i samhällslivet genom att ge sitt bästa i ansvarig frihet. Skolan ska främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse. Ingen ska i skolan utsättas för diskriminering eller för annan kränkande behandling. Alla tendenser till diskriminering eller kränkande behandling ska aktivt motverkas.

I skollagen anges tvingande bestämmelser för huvudmannens ansvar avseende åtgärder mot kränkande behandling. Dessa omfattar bland annat krav på ett målinriktat arbete, skyldighet att förebygga och förhindra kränkande behandling, plan mot kränkande behandling och skyldighet att anmäla, utreda och vidta åtgärder mot kränkande behandling. Utbildningen ska enligt skollagen utformas på ett sätt så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. I förarbetena till lagen anges att det i skolan ska råda en nolltolerans mot kränkningar (se prop. 2005/06:38 sid. 68).

Om trakasserier och kränkningar som begås på barnens och elevernas fritid även fortsätter i verksamheten ska dessa utredas på samma sätt som sådana trakasserier och kränkningar som bara förekommer i verksamheten (Skolverkets Allmänna råd, Arbetet mot diskriminering och kränkande behandling s. 33-34).

Det nära sambandet mellan skolan och elevhemmen vid Lundsbergs skola medför att det som händer på elevhemmen påverkar elevernas totala skolsituation. Det är inte möjligt att separera skolan och elevhemmen utan dessa måste behandlas som en helhet. Härigenom har huvudmannen ett ansvar att aktivt förebygga och förhindra de kränkningar som sker även på elevhemmen.

Skolinspektionen konstaterade i beslutet den 29 november 2011 att det vid Lundsbergs skola finns ett informellt regelsystem som medför att äldre elever systematiskt kränker yngre elever och att eleverna vid skolan fostras i ett system där eleven som nybörjare ska vänja sig vid att utsättas för kränkande behandling såsom kränkande tillmälen och våld.

Stiftelsen Lundsbergs skola har redogjort för omfattande åtgärder som har vidtagits eller påbörjats efter tillsynen i oktober 2011 för att förebygga och förhindra kränkande behandling.

De enkäter som skolan genomfört under våren 2012 visar dock att elever fortfarande har känt sig utsatta för kränkande behandling från personal eller elever i form av till exempel hot eller våld. Vidare har en betydande andel elever känt sig utsatta för diskriminering på grund av kön eller ålder. I den enkät Skolinspektionen genomförde under våren 2012 uppger var fjärde elev av de som besvarat enkäten att de utsatts för brott, oftast stöld. Ett antal elever uppger även utsatthet för brottslig handling såsom hot och sexuella trakasserier.

Vid de intervjuer Skolinspektionen har genomfört framkommer att äldre elever fortfarande låter yngre elever utföra tjänster och att personalen har svårt att avgöra vad som är påtvingade och vad man menar är frivilliga tjänster. Vidare

framkommer att det finns ett motstånd från framför allt elever att godta skolans förändringsarbete. Elever anammar de traditionella förhållningssätt och tilltal som finns vid skolan för att de vill bli en del av gemenskapen. Flera personer ur personalen och även representant för styrelsen uttrycker oro för att disciplinen på skolan kommer att försämrast genom förändringsarbetet och leda till en oordning som är svår att hantera. Benämningen troman har bytts till elevhemsrepresentant och benämningen tarm har bytts till junior. Skolinspektionens intervjuer visar dock att de gamla benämningarna lever kvar. Det framgår också att maktlekar fortfarande förekommer.

Skolans incidentrapporter visar att det fortfarande förekommer att elever ur årskurs 3 intar en kamratuppföstrande roll. Ett flertal exempel finns på olika typer av övergrepp av äldre elever gentemot yngre. Incidentrapporteringen visar att intrång på elevrummen förekommer med misshandel och/eller stöld som följd.

Det finns åtgärder som Lundsbergs skola har uppgett ska vidtas som inte har genomförts. Trakasserier och kränkande behandling har inte behandlats vid något elevråd enligt de protokoll som Skolinspektionen har tagit del av, trots att detta är en av de åtgärder som framgår av skolans trygghetsplan.

Enkäter, incidentrapporteringar, intervjuer och samtal visar samstämt att elever på Lundsbergs skola fortfarande, trots att Stiftelsen Lundsbergs skola vidtagit flera olika typer av åtgärder, utsätts för kränkande behandling av allvarligt slag. Det är enligt Skolinspektionen anmärkningsvärt att kränkningar fortfarande förekommer i stor utsträckning på Lundsbergs skola och att flera av kränkningarna är av samma slag som tidigare har konstaterats.

Grundproblematiken kring de kränkningar som förekommit efter tillsynen i oktober 2011 bottnar enligt Skolinspektionens uppfattning fortfarande i de informella regelsystemen och traditionerna på Lundsbergs skola. De åtgärder som Stiftelsen Lundsbergs skola har vidtagit är inte tillräckliga och de åtgärder som skolan har beslutat om har inte fullt ut implementerats och fått genomslag i skolans verksamhet. Skolinspektionens bedömning är därför att Stiftelsen Lundsbergs skola inte ser till att det genomförs tillräckligt verkningsfulla åtgärder för att förebygga och förhindra att elever utsätts för kränkande behandling.

Stiftelsen Lundsbergs skola ska därför säkerställa att skolan vidtar de ytterligare åtgärder som krävs för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

För att försäkra sig om att vidtagna åtgärder ger resultat ska åtgärderna följas upp och utvärderas.

Kunskap och förmåga att aktivt motverka kränkande behandling

Det ter sig utifrån den svenska skolans värdegrund, såsom den anges i skollag och läroplaner, märkligt att många elevers behov av att få ingå i gemenskapen på Lundsbergs skola gör att de väljer att utsätta sig för kränkningar genom att inte låsa sin rumsdörr, uträtta ärenden åt äldre elever och snabbt ta till sig beteenden som inte är naturliga utanför skolan. Även det som framkommit av Skolinspektionens enkät och intervjuer, att många elever som utsätts för brott eller kränkningar inte upplever sig kränkta och att de yngre eleverna upplever det trevligt att få besök av äldre elever på nätterna, framstår som anmärkningsvärt.

Personal uttrycker oro för att disciplinen på skolan kommer att försämrats och att förändringarna kommer att leda till oordning. Att ha en inställning att det inte finns något mellanting mellan den ordning som rått vid skolan och ett anarkilikt tillstånd är enligt Skolinspektionen anmärkningsvärt.

Det är Skolinspektionens bedömning att Lundsbergs skola måste öka kunskapen om vad skollagens och läroplanernas skrivningar om den svenska skolans värdegrund innebär för såväl personal som elever. Lundsbergs skola måste arbeta med att öka kunskapen om och förmågan att aktivt motverka alla former av kränkande behandling hos alla som verkar inom utbildningen.

Det måste bli tydligt för både personal och elever att det går att upprätthålla ordningen och skapa gemenskap på en skola utan att ha ett system som innebär att elever utsätts för kränkningar.

Med en ökad medvetenhet om ovanstående blir det tydligare och lättare för personal att få kännedom om de fall då elever anser sig ha blivit utsatta för kränkande behandling och att kunna följa skollagens krav för anmälan av kränkande behandling till rektor.

Stiftelsen Lundsbergs skola ska därför säkerställa att var och en som verkar inom utbildningen har kunskap om och förmåga att aktivt motverka alla former av kränkande behandling.

Stiftelsen Lundsbergs skola ska även se till att skollagens krav följs så att personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling anmäler detta till rektorn.

Skolinspektionen

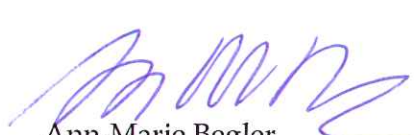
Föreläggande med vite

Lundsbergs skola uppfyller inte de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Stiftelsen Lundsbergs skola föreläggs därför att avhjälpa de brister som redogjorts för ovan under Skolinspektionens bedömning. De åtgärder som är nödvändiga att vidta framgår under rubriken Beslut.

Bristerna vid Lundsbergs skola är av allvarlig karaktär och har funnits under lång tid. Stiftelsen Lundsbergs skola har därtill haft närmare ett år på sig att rätta till påtalade brister men inte förmått vidta tillräckliga åtgärder. Det är angeläget att Stiftelsen Lundsbergs skola omedelbart kommer till rätta med bristerna. Föreläggandet ska därför förenas med ett vite.

Hur man överklagar, se hänvisning.

I ärendets slutliga handläggning har deltagit Marie Axelsson, chefsjurist och Elisabeth Fogelberg, undervisningsråd.

Ann-Marie Begler
Generaldirektör

Egon Andersson
Undervisningsråd/föredragande

Bilagor:

Bilaga 1 Beslut efter tillsyn av Lundsbergs skola

Överklagande av beslutet

Skolinspektionens beslut om föreläggande med vite får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Överklagandet ställs till Förvaltningsrätten i Stockholm, men ska skickas eller lämnas till Skolinspektionen, Box 23069, 104 35 Stockholm.

Överklagandet ska ha kommit in till Skolinspektionen inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om klaganden är en part som företräder det allmänna ska överklagandet dock ha kommit in inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades.

I skrivelsen ska anges vilket beslut som överklagas och vilken ändring som önskas. De skäl som finns för ändring bör också anges. Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller hans ombud.